

לקוטי תורה • פרשת ואתחנן • מאמר 5

ביאור הדברים ע"פ וידעת היום כו'

ביאור על "וידעת היום"

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/5](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/5)

1 ביאור הדברים ע"פ וידעת היום כו'

ביאור הדברים על הפסוק "וידעת היום" וכו'

2 ולעיל מיניה כתיב אתה הראת לדעת וא"כ מהו עוד וידעת כו'. הנה ע"ס [עשר ספירות] דקדושה וכנגד זה

עשר כתרי מסאבותא והם זה לעומת זה אברהם חסד דקדושה וישמעאל חסד דלעומת זה.

מעט לפני כן נאמר: "אתה הראת לדעת". אם כן, מה מוסיפה האמירה הנוספת "וידעת" וכו'? הנה, יש עשר ספירות של קדושה, וכנגדן עשר כתרי טומאה, והן "זה לעומת זה". אברהם הוא חסד של קדושה, וישמעאל הוא החסד של הצד שכנגד.

ופי' אברהם שיצא ממנו ישמעאל שיצא ונפרד ממנו כפירוד הסיגים מן הכסף כו' יצחק גבורה דקדושה וכנגדו גבורה דקליפה.

הפירוש של "אברהם שממנו יצא ישמעאל" הוא שישמעאל יצא ממנו ונפרד ממנו, כמו שסיגים מופרדים מן הכסף וכו'. יצחק הוא גבורה של קדושה, וכנגדה גבורה של קליפה.

אבל אין ישמעאל כנגד יצחק. כי אין ביכולת כל מדה שבלעומת זה להיות מנגד רק למדה שכנגדו בקדושה.

אבל ישמעאל אינו כנגד יצחק, כי אין למידה כלשהי של הצד שכנגד יכולת להתנגד אלא למידה המקבילה לה בקדושה.

3 והאהבה זרה היא מנגד לאהבה דקדושה. וזהו זה לעומת זה. כי שתיהן הן מדות שוות רק חסד דקדושה

הוא אהבה לאלקות והמנגד לזה הוא אהבה זרה חסד דקליפה.

אהבה זרה מנוגדת לאהבה שבקדושה, וזהו "זה לעומת זה". שתיהן מדות דומות, אלא שחסד שבקדושה הוא אהבה לאלקות, ואילו מה שמנוגד לו הוא אהבה זרה — חסד שבקליפה.

אבל אינה מנוגדת לבחי' גבורה דקדושה שהוא מדת היראה והפחד, ור"ל [ורוצה לומר] שלגבי בחי' אהבה דקדושה תוכל האהבה זרה להתגבר לפעמים ע"ד ולאום מלאום יאמץ משא"כ ע"י שיצטרף ג"כ מדת היראה דקדושה

אבל היא אינה מנוגדת לבחינת גבורה שבקדושה, שהיא מדת היראה והפחד. כלומר, ביחס לבחינת האהבה שבקדושה, אהבה זרה יכולה לפעמים להתגבר, על דרך "ולאום מלאום יאמץ"; אך לא כך כאשר מצטרפת אליה גם מדת היראה שבקדושה.

הנה לגבי בחינה זו אין כח כלל באהבה זרה לעמוד כלל והיינו לפי שאינה כלל הלעומת זה של היראה עד שיהי' [שיהיה] שייך ע"ז אפילו לעתים ענין ולאום מלאום יאמץ.

הרי שביחס לבחינה זו אין לאהבה זרה שום כוח לעמוד כלל. הטעם לכך הוא שאינה כלל המקבילה של היראה, ולכן לא שייך בה אפילו לפעמים עניין "ולאום מלאום יאמץ".

4 וזהו ענין שבארות שחפר אברהם סתמום פלשתים אחרי מות אברהם כי פלשתים לצנים היו בחי' הוללות ושמחה דקליפה

זהו ענינם של הבארות שחפר אברהם, והפלשתים סתמו אותן לאחר מות אברהם. הפלשתים היו לצנים, [כלומר] בחינת ההוללות והשמחה של הקליפה.

ולכן אחרי מות אברהם היינו בהסתלקות האהבה דקדושה יש יניקה לחיצונים מהבארות שהוא בחי' אהבה הנמשכת כמים שמבחי' אברהם והיינו להיותן לעומת זה של בחי' זו דקדושה

לכן, לאחר מות אברהם — כלומר, כאשר האהבה שבקדושה הסתלקה — יכלו החיצונים לינוק מן הבארות, שהן בחינת האהבה הנמשכת כמים, מבחינתו של אברהם. זאת משום שהם עומדים כנגד בחינה זו שבקדושה.

אבל ע"י חפירה דיצחק שחפר עוד הבארות הללו דאברהם לא נפסקה עוד נביעתם שאין להוללות ושמחה דקליפה יכולת כלל לעמוד נגד מדת היראה והפחד דקדושה שהרי אינן כלל לעומת זה של היראה כו'.

אבל על ידי חפירתו של יצחק, שחפר שוב את הבארות האלה של אברהם, נביעתן כבר לא נפסקה. שכן להוללות ולשמחה של הקליפה אין כלל כוח לעמוד כנגד מידת היראה והפחד שבקדושה, שהרי הן אינן עומדות כלל כנגדה, וכן הלאה.

ועמ"ש ע"פ אלה תולדות יצחק וסד"ה ויהי בשלח פרעה כו' ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים ע"ש. ועיין במה שנכתב על הפסוק "אלה תולדות יצחק", ובסוף המאמר הפותח במילים "ויהי בשלח פרעה" וכו', על הפסוק "ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים"; עיין שם.

ועמ"ש בפ' חקת ע"פ באר חפרוה שרים וע' בזהר פ' צו (דל"ב ע"א) ובפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] שם. ועיין במה שנכתב בפרשת חוקת על הפסוק "באר חפרוה שרים"; וכן עיין בזהר, פרשת צו (דף ל"ב ע"א), ובפירוש הרמ"ז שם.

והנה גם בחינת יצחק שהוא מדת היראה ופחד דקדושה כשהיא רק לבדה יש לה ג"כ מנגד מבחי' הגבורה דקליפה

והנה גם לבחינת יצחק, שהיא מידת היראה והפחד שבקדושה, יש מתנגד מבחינת הגבורה של הקליפה כאשר היא עומדת לבדה,

וכמו יראה רעה או כעס וכו' כי אף שע"פ רוב יש כח ועוז בכל מדה דקדושה לבטל המדה דקליפה המנגדת לה

כגון יראה רעה או כעס וכו'. שכן אף שעל פי רוב יש בכל מידה שבקדושה כוח ועוז לבטל את מידת הקליפה המתנגדת לה,

כי יש יתרון לצד הקדושה על הקליפה כיתרון האור מהחושך. עכ"ז [עם כל זה] לפעמים נאמר ולאום מלאום יאמץ כנ"ל.

משום שלצד הקדושה יש יתרון על הקליפה, כיתרון האור מן החושך. ואף על פי כן, לפעמים נאמר "ולאום מלאום יאמץ", כנזכר לעיל.

5 והיינו דוקא נגד מדה א' דקדושה אבל ע"י הצטרפות והתכללות גם המדה השנית דקדושה להיות התכללות אהוי"ר [אהבה ויראה] אז לא יוכלו המנגדים שבלעומת זה לנגוע בהן.

הדבר נכון דווקא כאשר מדובר במידה אחת של קדושה. אך כאשר מצטרפת אליה גם המידה השנייה של הקדושה, והמידות נכללות זו בזו — כלומר, אהבה ויראה נכללות זו בזו — אזי המנגדים שבסטרא אחרא אינם יכולים לגעת בהן.

וע"ז נאמר ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מע"פ הבאר כו' כל העדרים דייקא היינו התכללות המדות ואזי וגללו את לב האבן המטמטם הלב כו'.

ועל כך נאמר: "ונאספו שמה כל העדרים, וגללו את האבן מעל פי הבאר" וכו'. "כל העדרים" דווקא — כלומר, התכללות המידות; ואז "וגללו" את "לב האבן" המטמטם את הלב וכו'.

אמנם כ"ז [כל זה] במדות חו"ג [חסד וגבורה] אבל בחי' יעקב הוא בריח התיכון ומדתו אמת שהוא הארה מכתר.

אולם כל זה אמור במידות חסד וגבורה. בחינת יעקב היא "הבריה התיכון", ומידתו אמת, שהיא הארה מכתר.

והיינו להיות כי התפארת הוא המחבר חו"ג [חסד וגבורה] וזהו ענין יושב אהלים כמ"ש בזהר ס"פ תרומה (דקע"ה ע"ב). ויקרא (י"ב ב'). וישלח (קס"ז ב').

והיינו משום שתפארת היא המחברת בין חסד לגבורה. וזהו ענין "יושב אהלים", כמובא בזהר, סוף פרשת תרומה (דף קע"ה ע"ב); ויקרא (י"ב ב'); וישלח (קס"ז ע"ב).

ועיין ברבות תולדות פ' ס"ג יושב אהלים שני אוהלים אהלו של שם ואהלו של עבר, רומז ג"כ לשני משכנין עילאין תשב"כ [תורה שבכתב] ותשב"ע [תורה שבעל פה].

ועיין במדרש רבה, תולדות, פרק ס"ג: "יושב אהלים" – שני אוהלים, אהלו של שם ואהלו של עבר. הדבר רומז גם לשני המשכנים העליונים: תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

ואפשר תשב"כ [תורה שבכתב] נק' אהלו של שם שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה (וע' זח"א [זהר חלק א] בראשית ד"נ ע"ב).

ואפשר שהתורה שבכתב נקראת "אהלו של שם", מפני שכל התורה היא שמותיו של הקדוש ברוך הוא. (ועיין בזהר, חלק א', בראשית, דף נ' ע"ב).

וע' עוד מענין יושב אוהלים ברכות וישלח פע"ט בחקתי ס"פ ל"ו. במדבר פרשה ג' דרי"ד א'. נשא פיי"ג גבי כיום השני הקריב נתנאל. ובפ' דברים).

ועיין עוד בענין "יושב אהלים" במדרש רבה: וישלח, פרק ע"ט; בחוקותי, סוף פרק ל"ו; במדבר, פרשה ג' (דף רי"ד ע"א); נשא, פרק י"ג, בענין "ביום השני הקריב נתנאל"; ובפרשת דברים).

וכיון שכן שהוא כלול חו"ג [חסד וגבורה] ע"כ לא יוכלו החיצונים לינק ממנו וכמ"ש כי לא יכול לו וכתוב כי שרית כו'

ומכיוון שכן, שהוא כלול מחסד וגבורה, אין החיצונים יכולים לינוק ממנו, וכמו שכתוב "ולא יכול לו", ונאמר "כי שרית" וכו'.

ולכן הוא בלבדו גלל האבן מע"פ הבאר כו' ולכך נק' מדה זו אמת כמ"ש שפת אמת תכון לעד שאין למדה זו הפסק מחמת הלעומת זה כו'.

לכן הוא לבדו גלל את האבן מפי הבאר וכו'. משום כך נקראת מידה זו אמת, כפי שנאמר: "שפת אמת תיכון לעד"; למידה זו אין הפסק מחמת הצד שכנגדה וכו'.

משא"כ במדות חו"ג [חסד וגבורה] שהן כל אי רק קו אחד כו', ולכן יוכל להיות שם שינויים והפסק ואין זה אמת גמור משא"כ בבחי' יעקב

לא כך במידות חסד וגבורה, שכל אחת מהן היא רק קו אחד וכו'; לכן יכולים להיות בהן שינויים והפסק, ואין זו אמת שלמה — שלא כמו בבחינת יעקב.

וזהו תתן אמת ליעקב, ועיין באגה"ק [באגרת הקודש] סד"ה זורע צדקה שכר אמת, ובעבודת ה' ענין תפארת היינו כשמתבונן בתפארת יקר גדולתו ית' שאין לה קץ ותכלית

וזהו [פירוש] "תיתן אמת ליעקב". עיינו באגרת הקודש, בסוף המאמר הפותח במילים "זורע צדקה שכר אמת". בעבודת ה', עניין תפארת הוא כאשר אדם מתבונן ביופי ובהדר של גדולתו, יתברך, שאין להם סוף או גבול

(ועמ"ש מזה ע"פ ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש) וכל השתלשלות העולמות הכל רק כטפה אחת כו'

(ועיינו במה שנכתב על הפסוק "ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש"), וכל השתלשלות העולמות אינה אלא כטיפה אחת וכו'

מזה יעורר רחמים רבים על נפשו שירדה בסתר המדרגות ועמ"ש סד"ה במדבר סיני מענין בחי' רחמים ובד"ה כנשר יעיר.

מכך יעורר רחמים רבים על נפשו, שירדה למסתור המדרגות. ועיינו בסוף המאמר הפותח במילים "במדבר סיני", בענין בחינת הרחמים, וכן במאמר הפותח במילים "כנשר יעיר".

וכ"ה ג"כ בענין הנהגת המדות עליונות דתפארת שהוא קו האמצעי הוא מחבר חו"ג [חסד וגבורה] וגם מבריא מן הקצה העליונה עד הקצה התחתונה.

כך הוא גם בהנהגת המידות העליונות: תפארת, שהיא הקו האמצעי, מחברת את חסד וגבורה, וגם עוברת מן הקצה העליון עד הקצה התחתון.

6 ועי' במק"מ [במקדש מלך] פ' וישלח קס"ז פ"י שהוא הוי"ו דשם הוי"ו שממשיך מבחי' י"ה לבחי' ה' אחרונה.

ועיינו במקדש מלך, פרשת וישלח, [דף] קס"ז, שמסביר שהוא הוי"ו של שם הוי", הממשיכה מבחינת י"ה לבחינת ה"א האחרונה.

ומבואר במ"א בענין הללו י"ה כי ע"י המשכה מבחי"י י"ה שהוא בחי' אור א"ס המלוכש בחו"ב [בחכמה
ובינה] ע"י דוקא נמשך שלא יהי' [יהיה] יניקה למדות הרעות כמ"ש ימותו ולא בחכמה כו'

ובמקום אחר מבואר, בעניין "הללו י"ה", שעל ידי המשכה מבחינת י"ה — שהיא בחינת אור אין סוף המלוכש
בחכמה ובכינה — דווקא על ידי כך אין למדות הרעות יניקה, כמו שכתוב: "ימותו ולא בחכמה" וכו'.

ולכן נק' מדת יעקב אמת ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] ר"פ ויקרא ע"פ ונתתם לי אות אמת ובפרדס בעה"כ
[בערכי הכינויים] ערך אמת

ולכן מדתו של יעקב נקראת אמת. ועיינו בזהר חלק ג, בתחילת פרשת ויקרא, על הפסוק "ונתתם לי אות אמת",
ובפרדס, ערכי הכינויים, בערך "אמת".

ולכן שם הקב"ה שכינו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] לו ית' הוא בהתלבשותו ית' במדת תפארת דאצילות
וכמ"ש מזה במ"א ע"פ הזהר פ' חיי שרה (דקכ"ג ע"א) גבי קב"ה [קודשא בריך הוא] דאתכליל מאתר עילאה
כו':

ולכן השם "הקדוש ברוך הוא", שחכמינו ז"ל כינו בו את ה' יתברך, מתייחס להתלבשותו יתברך במדת תפארת
דאצילות, וכפי שנכתב על כך במקום אחר על פי הזהר, פרשת חיי שרה (דף קכ"ג ע"א), בעניין "קב"ה דאתכליל
מאתר עילאה" וכו'.

7 קיצור. ענין שמדת יעקב תפארת נקרא אמת אך משום שבחי' יעקב יש לה קיום יותר בעבודה ומשום
שהוא קו האמצעי בריח התיכון:

סיכום: עניינה של מידת יעקב, תפארת, הנקראת אמת: דרגת יעקב מתקיימת יותר בעבודת ה', וגם משום שהיא הקו
האמצעי, "הבריח התיכון".

8 ב והנה הארה זו שמאיר בתפארת היינו בחי' דעת כן הוא בפרדס שער שלישי פ"ח [פרק ח'] וגם ע"פ
קבלת האריז"ל [הארי"י זכרונם לברכה] הוא כן

2. והנה, ההארה המאירה בתפארת היא בחינת דעת. כך הוא בספר Pardes, שער שלישי, פרק 8; וכך גם לפי
קבלת האריז"ל, עליו השלום,

שהרי כשאין הכתר נמנה בחשבון הי"ס [היי' ספירות] אנו מונין הדעת במקומו וע' מזה בע"ח [בעץ חיים] שער
כ"ב פ"א אות ב' ואות ד'

שהרי כאשר כתר אינו נמנה במנין עשר הספירות, אנו מונים את דעת במקומו. ועיינו בעניין זה ב-Etz Chaim,
שער 22, פרק 1, סעיף 2 וסעיף 4.

והנה הדעת הוא קיום המדות וחיותם וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם שהוא נשמה דז"א כמו שעתיק יומין הוא נשמה לכל האצילות.

והנה, דעת היא הקיום והחיות של המדות, וכמו שכתוב שם ב-Etz Chaim, שהיא הנשמה של ז"א, כשם שעתיק יומין הוא הנשמה של כל האצילות.

9 והענין כי עד"מ שאנו רואין למטה שהמדות הן לפי הדעת כי התינוק מדותיו הם בקטנות מאד שמתאוה לדברים קטנים מאד

ההסבר הוא כך: בדרך משל, אנו רואים למטה שהמדות תואמות לדעת. מדותיו של ילד קטן מצומצמות מאוד, שכן הוא מתאוה לדברים קטנים מאוד,

כמו לשחוק באגוזים וכיוצא וכשיגדל ויתחזק שכלו ודעתו יוקטן בעיניו שחוק ההוא ויתאוה למנעלים יפים או בגדים נאים וכיוצא ואח"כ כשיגדל יותר יתבזה אצלו זה הדבר ג"כ ויתאוה לממון כו'

כמו לשחק באגוזים וכיוצא בזה. כשהוא גדל ושכלו ודעתו מתחזקים, המשחק הזה נעשה קטן בעיניו, והוא מתאוה לנעליים יפות או לבגדים נאים וכיוצא בזה. לאחר מכן, כשהוא גדל עוד, גם הדבר הזה נעשה בזוי בעיניו, והוא מתאוה לכסף וכו',

ואח"כ לכבוד וכל זה מחמת גידול דעתו שלפי ערך הדעת כך הם המדות עד כשיתחזק הדעת יומשך שיהי' [שיהיה] המדות לאלקות וע' מזה בפ"י המשניות להרמב"ם [להרכי משה בן מימון] (בסנהדרין פרק חלק).

ובהמשך לכבוד. כל זה נובע מהתרחבות דעתו: המדות הן לפי מידת הדעת, עד שכאשר הדעת מתחזקת, המדות נמשכות לאלקות. וראו על כך בפירוש המשניות לרמב"ם (סנהדרין, פרק חלק).

והנה קטן אין לו דעת כמ"ש בגמרא (בגיטין דכ"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) וביבמות (דק"ד ע"ב) דלאו בני דעה נינהו נמצא שמחמת קטנות הדעת נמשך שהמדות הם בקטנות מאד.

קטן אינו בעל דעת, כפי שנאמר בגמרא (גיטין דף כ"ב, סוף עמוד ב') וביבמות (דף ק"ד, עמוד ב'): "שאינם בני דעה". נמצא שמחמת מיעוט הדעת, המדות מצומצמות מאוד.

לפי שהדעת הוא קיום המדות וחיותן וע' מזה באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה להבין משל ומליצה כו' בענין הספירות.

שהרי הדעת היא הקיום והחיות של המדות. וראו על כך באגרת הקודש, בדרוש המתחיל "להבין משל ומליצה" וכו', בעניין הספירות,

ובס"ש"ב [ובספר של בינונים] ח"א [חלק א'] ספ"ג [סוף פרק ג'] ולכן נקרא הדעת אמת שהוא עצמות ומהות הדבר
ממש משא"כ מלכות נקראת אמונה כמו שמאמין באמיתת הדבר

וכן בספר של בינונים, חלק א', סוף פרק ג'. לכן הדעת נקראת אמת: היא עצם ומהות הדבר עצמו. לעומת זאת,
מלכות נקראת אמונה, כמו שמאמינים באמיתותו של דבר;

אבל דעת הוא אמתת הדבר עצמו וכמ"ל [וכמה שכתוב לעיל] שדעת הוא לשון הכרה והרגשה כאלו רואה
כו'.

אבל הדעת היא אמיתת הדבר עצמו, וכפי שנתבאר לעיל, דעת היא לשון הכרה והרגשה, כאילו האדם רואה וכו'.

10 וכמ"ש ע"פ ואלה המשפטים בענין אין דומה שמיעה לראי' [לראיה] והדעת הוא הממשיך להיות כאלו
רואה כו'

כפי שנתבאר על הפסוק "ואלה המשפטים", בענין "אין להשוות שמיעה לראייה": דווקא הדעת מביאה את האדם
למצב שבו הוא רואה כביכול, וכו'.

וכמ"ש בפרדס שם שהדעת ממשיך מכתר וחכמה כו' ונודע דחכמה היא בחי' ראייה וזהו שנק' אמת ר"ל
[רוצה לומר] כאלו רואה אמתת הדבר עצמו.

וכפי שנתבאר שם בפרדס, שהדעת נמשכת מכתר ומחכמה, וכו'. וידוע שחכמה היא בחינת ראייה. לכן היא נקראת
אמת, כלומר, כאילו האדם רואה את אמיתת הדבר עצמו.

11 וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] משה אמת ותורתו אמת כי משה מלגאו ויעקב מלבר פי' יעקב
הוא תפארת ומשה הוא הדעת וכמ"ש מזה ע"פ את הכבש האחד תעשה בבקר כו'

זהו שאמרו חז"ל: "משה הוא אמת ותורתו אמת". שהרי "משה הוא בפנימיות ויעקב בחיצוניות"; כלומר, יעקב הוא
תפארת ומשה הוא דעת, כפי שנתבאר על הפסוק "את הכבש האחד תעשה בבוקר" וכו'.

ע"ש, וע"כ נק' משה אמת וגם כי דעת עליון דז"א שרשו מתיקון ואמת שבי"ג מדה"ר [מדות הרחמים] דא"א
כמ"ש במ"א.

ראו שם. לכן משה נקרא אמת. ועוד, משום ששורשה של הדעת העליונה של ז"א הוא בתיקון "ואמת" שבשלוש
עשרה מידות הרחמים של אריך אנפין, כפי שנתבאר במקום אחר.

12 וגם כי אמת הוא בחינת לא שניתל. וכן בעבודת ה' באדם ע"י הדעת נמשך קיום המדות אהוי"ר [אהבה

ויראה]

גם אמת היא בחינת "לא שניתל". וכך גם בעבודת האדם את ה': באמצעות דעת ניתנת למדות האהבה והיראה יציבות,

שלא ישתנו המדות מחמת גשמיות העולם וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו כו' וכמ"ש במ"א בדג"ה [בד"ה] ואלה המשפטים וע"פ מים רבים וגבי ענין הלולב ומינו.

כדי שהמדות לא ישתנו מחמת הגשמיות של העולם, "כמעין מים אשר מימיו אינם מכזבים" וכו' — כפי שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "ואלה המשפטים", על הפסוק "מים רבים", וכן בענין הלולב ומינו.

והיינו בחי' אמת הפך הכזב אך בחי' אמונה היינו אע"פ [אף על פי] שאינו משיג להיות כאלו רואה כו' ועכ"ז [ועם כל זה] מאמין ומקבל האמת.

זוהי בחינת אמת, ההפך מכזב. אבל בחינת אמונה היא שאף שאינו משיג עד שיהיה כאילו הוא רואה וכו', בכל זאת הוא מאמין ומקבל את האמת.

ועד"ז נק' המל' דאצי' אמונה וכמ"ש בזהר פ' בלק (דקצ"ח ע"ב) אמונה בשעתא דאתחבר בה אמת כו' כדין אקרי אמונה.

ובאותו אופן נקראת מלכות דאצילות אמונה, וכך כתוב בזהר, פרשת בלק (דף קצ"ח ע"ב): "אמונה — בשעה שהאמת מתחברת בה וכו', אז היא נקראת אמונה".

והיינו כי דעת הוא בחי' יחוי"א [יחודא עילאה] דכולא קמיה כלא חשיב שכל מה שלמטה הוא בחי' אין ממש.

וזאת משום שדעת היא בחינת יחודא עילאה, שבה "כולא קמיה כלא חשיב", וכל מה שלמטה הוא בחינת אין ממש.

ומל' היא יחוי"ת [יחודא תתאה] מקור דבי"ע שיהי' [שיהיה] יש מאין שלמטה היש כו' כי אין מלך לבא עם.

ומלכות היא יחודא תתאה, המקור לבריאה, יצירה ועשיה, שבהן יש מאין — כך שלמטה ה"ש" הוא המציאות וכו', שהרי "אין מלך בלא עם".

אך עכ"ז [עם כל זה] הרי נמשך מיחוי"ע [מיחודא עילאה] ביחוי"ת [ביחודא תתאה] וזהו ענין המשכת אמת באמונה להיות ג"כ גילוי הדע דיחוי"ע [דיחודא עילאה] גם ביחות והיינו בבחי' אמונה כמו שמאמין באמתת הדבר כו'

ובכל זאת, יחודא עילאה נמשך אל יחודא תתאה. זהו ענין המשכת האמת אל האמונה: שגם גילוי הדעת של יחודא עילאה ימצא ביחודא תתאה — בבחינת אמונה, כפי שאדם מאמין באמיתות הדבר וכו'.

וזהו ג"כ איהי בהוד וכמ"ש ג"כ במ"א בדרוש בהמ"ז [ברכת המזון] בענין לחם מן השמים ולחם מן הארץ כו' וז"ש [וזהו שכתוב] גבי יהושע ונתתה מהודך עליו

וזהו גם ענין "איהי בהוד", וכפי שנכתב גם במקום אחר, בדרוש על ברכת המזון, בענין לחם מן השמים ולחם מן הארץ וכו'. וזהו שנאמר על יהושע: "ונתתה מהודך עליו".

כי משה הוא הדעת ונק' שמש יחוי"ע [יחודא עילאה] ויהושע הוא פני לבנה בחי' יחוי"ת [יחודא תתאה] אלא שמקבל מיחוי"ע [מיחודא עילאה] מבחי' הוד דוקא וכנודע ההפרש בין ברכה להודאה

שהרי משה הוא דעת ונקרא השמש, בחינת יחודא עילאה, ואילו יהושע הוא "פני לבנה", בחינת יחודא תתאה; אלא שהוא מקבל מיחודא עילאה דווקא מבחינת הוד, כידוע ההבדל בין ברכה להודאה.

כי הודאה הוא הגם שמודים שהאמת הוא כמו שהוא קמיה מ"מ אינו בגילוי ממש. וזהו דאיהי אמונה היא בהוד כו':

שהרי הודאה פירושה שאף שמודים שהאמת היא כפי שהיא לפניו, מכל מקום היא אינה גלויה ממש. וזהו [פירוש האמירה] שהיא, האמונה, בהוד וכו'.

13 קיצור. ענין משה מלגאו ויעקב מלכר כי משה הוא הדעת שהוא פנימית בחי' יעקב. וענין אמ ואמונה:

סיכום: משמעות הדברים "משה מלגאו ויעקב מלכר" היא שמשה הוא דעת, שהיא הפנימיות של בחינת יעקב. וענין אמת ואמונה.

14 ג והנה מלי נקראת עטרה שהיא בחי' כתר בבחי' א' כמ"ש מזה בביאור ע"פ מנורת זהב כולה ובביאור ע"פ הראיני את מראיך.

3. והנה, מלכות נקראת עטרה, משום שמבחינה אחת היא בחינת כתר, כפי שנתבאר בביאור על הפסוק "מנורת זהב כולה" ובביאור על הפסוק "הראיני את מראיך".

והוא כמשל השמש שכאשר זורח למטה יש שלשה אוירים ואויר התחתון הוא חם כמו העליון משא"כ האמצעי קר לפי שכאשר זורח על הארץ מכה בכח ונעשה אור חוזר.

הדבר דומה לשמש: כשהיא מאירה כלפי מטה, יש שלוש שכבות אוויר, והאוויר התחתון חם כמו העליון, ואילו האמצעי קר. זאת משום שכאשר קרני השמש פוגעות בארץ, הן פוגעות בה בעוצמה והופכות לאור חוזר.

15 ועדי"ז יובן למעלה שלפי שבח"י המל' היא סופא דכל דרגין ונק' ארץ ובה סיום הארת הקו מאור א"ס המלוכש בא"א

ובאופן דומה יובן הדבר למעלה: מכיוון שמלכות היא "סוף כל הדרגות" ונקראת "ארץ", ובה מסתיימת הארת הקו מאור אין סוף המלוכש באריך אנפין,

ואו"א [ואבא ואימא] וזו"נ [זועיר אנפין ונוקבא] דאצילות וה"ז [והרי זה] כמשל השמש שבסוף וסיום זריחתו על הארץ מכה בכח יותר ונעשה אור חוזר עד שאויר התחתון חם כמו אויר העליון כו'

ואבא ואמא וז"א ונוקבא דאצילות — הרי זה כמשל השמש, שבסוף ובסיום זריחתה, כשהיא פוגעת בארץ, היא מכה בעוצמה רבה יותר ונעשית אור חוזר, עד שהאוויר התחתון חם כמו האוויר העליון וכו' —

כך הארת הקו מאיר באור חוזר ממל' דאצילות ומל' דאצילות הוא בחי' כתר מלמטה למעלה.

כך הארת הקו מאירה באור חוזר ממלכות דאצילות, ומלכות דאצילות היא בחינת כתר מלמטה למעלה.

16 וזהו ענין נעוץ תחלתן בסופן בסופן דייקא וכדפי' באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיה"י. וזהו ענין כתר מלכו

זהו עניינה של האמירה "תחילתן נעוצה בסופן" — דווקא "בסופן", כפי שמבואר באגרת הקודש, במאמר הפותח במילים "איהו וחיה"י". וזהו ענין "כתר מלכות",

וגם שהיא למעלה מן הדעת. עטרת תפארת לעמוסי בטן בשרשה שהיא משם ס"ג [שם ס"ג] שלמעלה ממ"ה [משם מ"ה] כו'.

וגם שהיא למעלה מדעת. היא "עטרת תפארת לעמוסי בטן" בשורשה, שכן מקורה בשם ס"ג, שלמעלה משם מ"ה וכו'.

והיינו כי היא עטרה לבחינת תפארת כמ"ש בזהר ר"פ תזריע (דמ"ב ע"ב) שזהו פי' עטרת תפארת.

כלומר, היא כתר למדרגת תפארת, כפי שנאמר בזהר בתחילת פרשת תזריע (דף מב ע"ב): זהו פירוש "עטרת תפארת".

ומבואר לעיל כי פנימית התפארת הוא הדעת וע' בזהר ס"פ משפטים (דקכ"ג ע"א) אלא דעת כו'.

וכבר הוסבר לעיל שהפנימיות של תפארת היא דעת. ראו גם בזהר בסוף פרשת משפטים (דף קכג ע"א): "אלא דעת" וכו'.

וא"כ המלי' שהיא עטרה לתפארת היינו ג"כ להדעת והיינו מאחר שהיא בחי' כתר מלמטה למעלה אשר הכתר הוא למעלה מהדעת.

אם כן, מלכות, שהיא כתר לתפארת, היא גם כתר לדעת. הטעם הוא שמדרגתה כתר מלמטה למעלה, וכתר הוא למעלה מדעת.

ועמוסי בטן הם ז"ת [י' תחתונות] דאימא מדות שבשכל כו' וע' בזהר בראשית (ד"י"ג סע"א [סוף עמוד א]) כפ"י העמוסים מני בטן משא"כ הדעת המתפשט במדות עיקר קבלתו מהבינה

"עמוסי בטן" הם שבע הספירות התחתונות של אימא — המדות כפי שהן בתוך השכל וכו'. ראו גם בזהר, בראשית (דף יג ע"א, סוף העמוד), בפירוש "העמוסים מני בטן". לעומת זאת, הדעת המתפשטת במדות מקבלת בעיקר מבינה,

כי אם אין בינה אין דעת אלא שבבינה מלבוש הארת הכתר כמ"ש במ"א ע"פ לך לך

שכן "אם אין בינה אין דעת"; אלא שבבינה מלובשת הארה של כתר, כפי שנאמר במקום אחר על הפסוק "לך לך".

ויובן זה ג"כ למטה על פי מ"ש לעיל בפנים כי באדם הדעת והרגשה הוא בבחי' ממלא כל עלמין

אפשר להבין זאת גם למטה, על פי מה שנכתב לעיל בגוף המאמר: אצל האדם, דעת והרגשה הן בבחינת ממלא כל עלמין,

אבל בבחי' סוכ"ע לא שייך דעת והרגשה כו' אלא זהו היא בחינת אמונה להאמין בה' שהוא יתברך אינו בגדר עלמין כו' וע' מ"ש בפ' בשלח ע"פ וירא ישראל כו' בפ"י ויאמינו בהוי' ע"ש.

אבל ביחס לבחינת סוכ"ע כל עלמין, דעת והרגשה אינן שייכות וכו'. אלא זו בחינת אמונה: להאמין בה', שהוא יתברך אינו בגדר עולמות וכו'. ועיינו כמה שנכתב כפרשת בשלח על הפסוק "וירא ישראל" וכו', בביאור "ויאמינו בהוי'"; עיינו שם.

נמצא מובן מזה שבחי' סוכ"ע מאיר ומתגלה בבחי' אמונה דייקא יותר מבדעת שבדעת אין הגילוי רק מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

נמצא מובן מכך שבחינת סוכ"ע כל עלמין מאירה ומתגלה דווקא בבחינת אמונה יותר מאשר בדעת, שכן בדעת הגילוי הוא רק בבחינת ממלא כל עלמין.

17 ומעין זה יובן הנמשל למעלה איך שבמלי מאיר בחי' כתר יותר מבדעת ותפארת כו'. וכמ"ש ג"כ בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך עטרה ובשער המציאות פ"ד בענין ארץ שהיא המלי קדמה לשמים שהוא ת"ת [תפארת] בשרשה

על דרך זה אפשר להבין את המקבילה למעלה: כיצד במלכות מאירה בחינת כתר יותר מאשר בדעת ובתפארת וכו'. וכך נכתב גם בפרדס, בספר ערכי הכינויים, בערך "עטרה", ובשער המציאות, פרק ד, בעניין "ארץ", שהיא מלכות, שקדמה ל"שמים", שהם תפארת, בשורשה.

וזהו בחכמה יסד ארץ והיינו אמונה הנק' ארץ שרשה מחכמה עילאה שלמעלה מהתבונה והדעת וכונן שמים שהוא פארת בתבונה אם אין בינה אין דעת כו'

וזהו [פירוש] "בחכמה יסד ארץ": היינו, האמונה, הנקראת "ארץ", שורשה בחכמה העילאה, שלמעלה מבינה ודעת. "וכונן שמים", שהם תפארת, "בתבונה": "אם אין בינה אין דעת" וכו'.

ואע"ג [ואף על גב] דלעיל נתבאר שהדעת ות"ת [ותפארת] נק' אמת והמלכות נק' אמונה שהיא בחי' מקבל מן האמת.

ואף על פי שהתבאר לעיל שדעת ותפארת נקראים אמת, ומלכות נקראת אמונה, שהיא בחינת מקבלת מן האמת,

מ"מ כן הוא ודאי שהיא בחי' מקבל מז"א אבל עכ"ז [עם כל זה] מאיר בה ג"כ מבחי' כתר שהוא מקור ושרש האמת דז"א כנודע

מכל מקום, ודאי שכך הוא: היא בחינת מקבלת מז"א, אך למרות זאת מאירה בה גם בחינת כתר, שהיא המקור והשורש של האמת שבז"א, כידוע.

וגם בחי' אמת שרשו מהאר ת פנים דעתיקא כמ"ש בזו"ג [בוהר חלק ג] (נשא קל"ג ב') אשר הארה זו מאיר ג"כ במלי יותר ועל זה נאמר בשה"ש [בשיר השירים] הנך יפה רעיתי.

גם בחינת האמת שורשה בהאר ת פנים דעתיקא, כמבואר בזוהר חלק ג (נשא קל"ג ב'); והארה זו מאירה גם במלכות ביתר שאת. על כך נאמר בשיר השירים: "הנך יפה רעייתי".

וזהו ענין שנשכחו האמהות ביפת תואר ויפת מראה דלכאורה תמוה מהו שיכתב זה בתורה אלא דהפי' שהיה בהם הארת הכתר שמאיר במלי דאצילות בבחי' נעוץ תחלתן בסופן כו'.

וזהו הטעם שהאימהות השתבחו בכך שהיו "יפות תואר ויפות מראה". לכאורה הדבר תמוה: מדוע נכתב הדבר בתורה? אלא שהפירוש הוא שהאירה בהן הארת כתר, המאירה במלכות דאצילות באופן של "נעוץ תחילתן בסופן" וכו'.

18 ועמ"ש גבי פסח סדי"ה קול דודי בענין מקפץ על הגבעות כו'. וזהו ענין ויאהב יעקב את רחל היינו בחי' מלי' בחי' אמונה ויעקב הוא בחי' תפארת המקבל מהדעת

ועיינו במה שנכתב בעניין פסח, בסוף המאמר הפותח במילים "קול דודי", בנושא "מדלג על ההרים" וכו'. וזהו פירוש "ויאהב יעקב את רחל": רחל היא בחינת מלכות, בחינת אמונה; ויעקב הוא בחינת תפארת, המקבלת מן הדעת,

שהוא הארת הכתר ע"י ויאהב יעקב את רחל היא בחי' אמונה שמאיר בה בחי' הכתר ממש סוכ"ע כי נעוץ תחלתן בסופן כנ"ל.

שהיא הארת הכתר. באמצעות כך מתקיים "ויאהב יעקב את רחל": היא בחינת אמונה, שבה מאירה בחינת הכתר עצמו, אור הסובב כל עלמין, משום ש"נעוץ תחילתן בסופן", כנוצר לעיל.

19 וזהו ג"כ ענין מאמר רחל ליעקב הבה לי בנים כי הבנים היינו אהבה ויראה ועיקר הולדה שלהם הוא מהדעת מה שאין כן מהאמונה בעצמה בלי המשכת הדעת היא עטרה ובחי' מקיף לבד

וזהו גם תוכן דבריה של רחל ליעקב: "הבה לי בנים". הבנים הם אהבה ויראה, ועיקר הולדתם הוא מן הדעת. לעומת זאת, האמונה כשלעצמה, בלי המשכת הדעת, היא כתר ובחינה מקיפה בלבד,

ולא נמשך מזה הולדת המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] והיינו מחמת טרדות העוה"ז והסתר הגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] שעל ידי זה היא בחי' כרחל לפני גוזיזה נאלמה ולכן ורחל עקרה כו'.

ואין נולדות ממנה המדות של אהבה ויראה. הדבר נובע מטרדות העולם הזה ומהסתר הגוף והנפש הבהמית, שבגללם האדם הוא בבחינת "כרחל לפני גוזיזה נאלמה". לכן "ורחל עקרה" וכו'.

אך ע"י התעוררות רחמים רבים ע"י הדעת המתבונן בגדולת ה' אזי נמשך ההולדה מבחי' רחל שהיא בחי' אמונה

אך על ידי התעוררות רחמים רבים, באמצעות הדעת המתבוננת בגדולת ה', נולדות אז מדות מרחל, שהיא בחינת האמונה;

ואזי הם אהוי"ר [אהבה ויראה] הנמשכים מבחי' סוכ"ע שהם בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] היותר עליונים. וזהו ענין יוסף שהוא בחי' צדיק עליון אהבה בתענוגים כו':

ואז הן אהבה ויראה הנמשכות מבחינת סוכ"ע כל עלמין, ולכן הן אהבה ויראה נעלות ביותר. וזהו עניינו של יוסף, שהוא בחינת צדיק עליון, "אהבה בתענוגים" וכו'.

20 קיצור. ענין שהאמונה נקראת עטרה. עטרת תפארת נעוץ תחלתן בסופן:

סיכום: מדוע האמונה נקראת עטרה. "עטרת תפארת"; "נעוץ תחלתן בסופן".

21 ד אך הנה כעת מקבלת מז"א אבל לעתיד לבוא כי מלאה הארץ דעה שיהיו שוים בקומתם ויהיה בה

השפעת הדעת ותגדל עד בחי' הכתר שיהיו שניהם בכתר אחד

4. אולם כעת [מלכות] מקבלת מז"א. אבל לעתיד לבוא, כאשר "מלאה הארץ דעה", הם יהיו שווים בקומתם: הדעת תושפע בה ותגדל עד לבחינת כתר, כך ששניהם יהיו בכתר אחד.

(בזהר דרשו פסוק כי מלאה הארץ דעה בהשמטות דחלק אי' סס"י [סוף סימן] כ"ה על נסוך במים בחג כמ"ש בסיפיה דקרא כמים לים מכסים והיינו לפי שע"י משיכים ח"ע [חכמה עילאה] במל' כו'

(בזהר, בהשמטות לחלק אי', בסוף סימן כ"ה, דרשו את הפסוק "מלאה הארץ דעה" על נסוך המים בחג, כפי שנאמר בסוף הפסוק: "כמים לים מכסים". הטעם לכך הוא שעל ידו נמשכת חכמה עילאה במלכות וכו'.

וגם כי כמים לים מכסים היינו עלמא דאתכסיא שהוא סוכ"ע שם הוי' דלעילא שלעתיד יומשך גילוי זה בארץ שהיא עלמא דאתגליא והיינו שמה שעכשיו הוא בחי' סוכ"ע יומשך בגילוי להיות ממכ"ע [ממלא כל

עלמין] ובז"ג [ובזהר גדול] ח"א [חלק א']

וגם "כמים לים מכסים" מתייחס לעלמא דאתכסיא, העולם הנסתר, שהוא סוכב כל עלמין, שם הוי' העליון; לעתיד לבוא גילוי זה יימשך בארץ, שהיא עלמא דאתגליא, העולם הנגלה. כלומר, מה שכעת הוא בבחינת סוכב כל עלמין יימשך בגילוי ויהיה ממלא כל עלמין. ובזהר העיקרי, חלק א')

(דל"ח ע"א) פ"י שזהו ענין וידע אדם עוד את אשתו שנאמר אלע"ל [על לעתיד לבוא]. עוד נז' [נזכר] במ"ה

[במדרש הנעלם] פ' חיי שרה (דק"ה א')

(דף ל"ח ע"א), מבואר שזהו פירוש "וידע אדם עוד את אשתו", שנאמר על העתיד לבוא. הדבר נזכר גם במדרש הנעלם, פרשת חיי שרה (דף קכ"ה ע"א);

ועיין בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] שם דשרש המשכה זהו הוא גילוי דעת דעתיק (וע"ש במ"ה דק"ל סע"א

[סוף עמוד א] ודק"מ סע"א [סוף עמוד א] ובזהר פ' ויקרא דכ"ג ע"א יתרו דס"ח ע"א)

ועיינו בפירוש הרמ"ז שם, שלפיו שורש המשכה הזאת הוא גילוי הדעת דעתיק. (ועיינו שם, במדרש הנעלם, דף ק"ל סוף ע"א ודף ק"מ סוף ע"א; ובזהר, פרשת ויקרא, דף כ"ג ע"א; יתרו, דף ס"ח ע"א).

ועמ"ש במ"א בענין שבעת ימי המילואים כו' למלאות פגימת הלבנה כו' שהוא המשכה וגילוי סוכ"כ
[סובב כל עלמין] בממכ"ע [בממלא כל עלמין] וכענין וכבוד ה' מלא ע"ש.

ועיינו במה שנתבאר במקום אחר בעניין שבעת ימי המילואים וכו', למלא את פגימת הלבנה וכו', שענינם המשכה
וגילוי של סובב כל עלמין בתוך ממלא כל עלמין, בדומה ל"וכבוד ה' מלא"; עיינו שם.

ועד"ז ג"כ יש לפרש ענין כי מלאה הארץ דעה כו'. וכמו במנחת שבת עליית המלי' וכן בנעילת יוהכ"פ
[יום הכפורים]

ובדרך זו אפשר לפרש גם את ענין "מלאה הארץ דעה" וכו'. הדבר דומה לעליית המלכות במנחת שבת, וכן בנעילת
יום הכיפורים,

אלא שאח"כ יש ירידה לפי שכהיום בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] יש עליות וירידות שבזמן מתן תורה
היו פב"פ [פנים בפנים] כו'

אלא שלאחר מכן יש ירידה, מפני שכיום, בבחינת ממלא כל עלמין, יש עליות וירידות. בזמן מתן תורה היו פנים אל
פנים וכו',

ואח"כ בחטא העגל כו' ואח"כ בזמן בית ראשון הכל שינוי זמנים מתחלפים בכל דור (וע' בס' חסד
לאברהם בתחלתו מונה והולך שינויי הזמנים)

ואחר כך, בחטא העגל וכו', ואחר כך בתקופת בית ראשון — כל אלה היו שינויים בין תקופות, שהתחלפו מדור
לדור (וראו בספר חסד לאברהם, בתחילתו, שבו הוא מונה את שינויי התקופות).

והיינו לפי שהמשכה מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וכמו עד"מ פרצוף אדם למטה ראש ורגל ויש בטן
ומעיים שיש בהם צואה ואעפ"כ [ואף על פי כן] יש חיות מעט מזעיר כו'

וזה מפני שהמשכה היא מבחינת ממלא כל עלמין — כמו, לשם המחשה, דמותו של אדם למטה: יש בה ראש ורגל,
ויש בטן ומעיים, שבהם נמצאת צואה, ואף על פי כן יש בהם חיות מעט מזעיר וכו'.

ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ג"כ מה שבזמן חורבן בית ראשון היו נביאי השקר ובזמן חורבן בית שני שנאת חנם
לפי שהתגברות

ועל פי זה יובן גם מדוע בזמן חורבן בית ראשון היו נביאי שקר, ובזמן חורבן בית שני הייתה שנאת חנם. שכן
התגברות

הקליפה הוא זה לעומת זה ובזמן בית ראשון שהיתה שכינה בין שני בדי ארון והיה גילוי אלקות כו' היה התגברות הקליפה כנגד אלקות באמונות כוזבות.

הקליפה היא בבחינת "זה לעומת זה". בזמן בית ראשון, כשהשכינה שרתה בין שני בדי הארון והייתה התגלות אלקות וכו', התבטאה התגברות הקליפה כנגד האלקות באמונות כוזבות.

ולכן היו הנשים שהיו מבכות את התמוז (ביחזקאל סי' ח' ובירמיה סי' מ"ד) שאמרו ומן אז חדלנו לקטר למלכת השמים כו'

ולכן היו הנשים שבכו את התמוז (יחזקאל, פרק ח'; ירמיה, פרק מד), שאמרו: "ומאז חדלנו לקטר למלכת השמים" וכו',

חסרנו כל שהיו אמונתם מהיפך להיפך (וחסרו כל מפני שלא עבדו את ה' מרב כל והם האמינו להפך כי עזב ה' את הארץ תחת יד המזלות כו')

"חסרנו כול"; שכן אמונתם הייתה הפוכה לגמרי. (חסר להם הכול מפני שלא עבדו את ה' "מרוב כול", והם האמינו להפך: "הוי עזב את הארץ", [והפקיר אותה] בידי המזלות וכו').

וכן נביאי השקר לא היו בעלי מופתים כלל וכמ"ש ביחזקאל (סי' י"ג) בשעלי שעורים וכפתותי לחם להמית נפשות אשר לא תמותנה כו' בכזבכם ע"ש בפרש"י [בפירוש רש"י / בפירוש רש"י].

וכך גם נביאי השקר כלל לא היו בעלי מופתים, כפי שנאמר ביחזקאל (פרק יג): "בשעלי שעורים וכפתותי לחם להמית נפשות אשר לא תמותנה" וכו', "בכזבכם"; ראו שם בפירוש רש"י.

ונביאי האמת ודאי היו בעלי מופתים כמו ירמיה ויחזקאל הגם שלא היו כ"כ [כל כך] כמו אליהו כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] האמינו בשקר דוקא.

ונביאי האמת ודאי היו בעלי מופתים, כגון ירמיה ויחזקאל, אף שלא הגיעו למדרגתו של אליהו וכו'; ואף על פי כן האמינו דווקא בשקר.

22 ובבית שני שפסקו מהם וחסרו ה' דברים לפי שלא היה גילוי בחי' ה' ראשונה דשם הוי' למטה ועמ"ש

מזה בדי"ה יו"ט [יום טוב] של ר"ה [ראש השנה]

ובבית שני, כאשר פסקו מהם ונחסרו חמישה דברים, הדבר היה מפני שלא הייתה למטה התגלות של בחינת ה' הראשונה שבשם הוי' — וראו מה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "יום טוב של ראש השנה".

ולכן לא היתה ג"כ לעומת זה התגבירות הקליפה כ"כ [כל כך] באמונות כוזבות שנגד אמונת ה' אלא באמונת אנשי רכיל במילי דעלמא שזהו ענין שנאת חנם שהוא כנגד הטבע שישנא איש את רעהו אם לא גמלו רעה

ולכן, כנגד זה, גם התחזקותה של הקליפה לא הייתה במידה רבה כל כך באמונות כוזבות המתנגדות לאמונה בה', אלא באמונה לאנשי רכיל בענייני העולם. זהו עניין שנאת חנם, שהיא נגד הטבע: שאדם ישנא את חברו אף אם לא עשה לו רע.

אך ע"י אנשי רכיל ששקר ענו בחבירו שדורש רעתו נעשה שונאו והוא שנאת חנם ע"פ האמת שחבירו לא פשע כלום.

אלא שעל ידי אנשי רכיל, שהעידו בשקר על חברו שהוא מבקש את רעתו, הוא נעשה שונאו; וזהו שנאת חנם, שכן לאמיתו של דבר חברו לא עשה כל עוול.

23 והנה כל עליות וירידות הם בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שעדיין יש מקום לרע לשלוט כמו שיש בטן וחואה ואעפ"כ [ואף על פי כן] עוברת חיות מועט

והנה, כל העליות והירידות הן בבחינת ממלא כל עלמין, שבה עדיין יש מקום לרע לשלוט — כשם שיש בטן וחואה, ואף על פי כן עוברת בהן מעט חיות,

וכן שערות נמשך בהם חיות מצומצם משא"כ סוכ"ע כתיב ואת רוח הטומאה אעביר שאז יהיה גילוי סוכ"ע.

וכך גם בשיער נמשכת חיות מצומצמת. אך על סובב כל עלמין נאמר: "ואת רוח הטומאה אעביר", שכן אז תהיה התגלות של סובב כל עלמין.

24 וגילוי זה לעתיד הוא ע"י היום לעשותם ע"י תורה ומצות וזאת המצוה כו' לעשות בארץ שצ"ל גילוי זה לעתיד לבוא מתהווה באמצעות "היום לעשותם" — באמצעות התורה והמצוות. "וזאת המצווה" וכו', "לעשות בארץ": צריך להיות

המשכת התורה ומצות בבחי' אמונה להיות ורעה אמונה כו' והוא המשכת סוכ"ע. וזהו וידעת היום והשבות להמשיך בהאמונה בחי' דעת בבחי' סוכ"ע.

המשכה של התורה והמצוות אל מדרגת האמונה, כדי שיהיה "ורעה אמונה" וכו'; והיינו המשכת סובב כל עלמין. וזהו [פירוש] "וידעת היום והשבות [אל לבבך]": להמשיך אל האמונה את בחינת דעת, במדרגת סובב כל עלמין.

25 ועמ"ש בביאור ע"פ מים רבים בענין שיש שני בחי' דעת. דעת תחתון ודעת עליון. דעת תחתון הוא

הנמשך מהבינה

וראה מה שנכתב בביאור על הפסוק "מים רבים", בענין שתי בחינות דעת: דעת תחתון ודעת עליון. דעת תחתון הוא הנמשך מבינה,

כמאמר אם אין בינה אין דעת והוא הדעת בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אך דעת העליון הוא הנמשך מבחי' כתר ממש שהוא בחי' סוכ"ע כו' ע"ש.

כמאמר "אם אין בינה אין דעת"; וזהו הדעת בבחינת ממלא כל עלמין. אך דעת עליון נמשך מבחינת כתר ממש, שהיא בחינת סובב כל עלמין וכו'; עיין שם.

26 וזהו ענין ב' בחי' דעת שבפסוק אתה הראת לדעת ובפסוק וידעת היום כנ"ל. וזהו וידעת היום היום

דוקא בעוה"ז

זהו ענינן של שתי בחינות הדעת שבפסוקים "אתה הראת לדעת" ו"ידעת היום", כפי שהוזכר לעיל. וזהו פירוש "וידעת היום": "היום" דווקא, בעולם הזה.

כי עולם הבא ר"ל [רוצה לומר] ג"ע [גן עדן] הוא עולם הדין מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שרחוק מאד מבחי' סוכ"ע משא"כ בעוה"ז הגם שהוא בעולם מ"מ עכ"פ [על כל פנים] נמשך הוא ע"י התורה ומצות כו'

שהרי העולם הבא — כלומר גן עדן — הוא עולם של דין, הנובע מבחינת ממלא כל עלמין, והוא רחוק מאד מבחינת סובב כל עלמין. ואילו בעולם הזה, אף שהדבר בעולם, מכל מקום הוא נמשך על ידי התורה והמצוות וכו'.

ועמ"ש מזה בפי' פינחס ע"פ צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני כו' ולכן היום בעוה"ז דוקא תוכל להמשיך בחי' סוכ"ע להיות ורעה אמונה

ועיין במה שנכתב על כך בפרשת פינחס, על הפסוק "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני" וכו'. לכן דווקא "היום", בעולם הזה, אפשר להמשיך את בחינת סובב כל עלמין, כדי שיהיה "ורעה אמונה".

וזהו כי הוי' הוא האלקים וכדפי' בזהר ח"ג [חלק ג'] (דקמ"ג ע"א) הוי' עתיק יומין הוא סוכ"ע הוא האלקים וכולא הוא חד כו':

וזהו פירוש "כי הוי' הוא האלקים", כפי שמבואר בזהר חלק ג' (דף קמג, ע"א): "הוי'" — עתיק יומין, שהוא סובב כל עלמין — "הוא האלקים, והכול אחד" וכו'.

27 קיצור. ענין ומלאה הארץ דעה. והיינו על ידי וידעת היום והשבות ורעה אמונה:

סיכום: משמעות הפסוק "ומלאה הארץ דעה". הדבר נעשה באמצעות "וידעת היום והשבות [אל לבבך]" ובאמצעות "ורעה אמונה".

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/5

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק